

Arena

*2

JAARGANG 1

MODERNE DEMENTIEZORG 24-11-2014

LIVE

VERSLAG
VAN DE
CONGRES-
DAG

PAGINA 4

'Hier wordt naar mijn talent gekeken en niet naar mijn ziekte'

PAGINA 8

'Dementie moet op de politieke agenda'

PAGINA 12

'Dit congres is een aanjager'

OP DE COVER

Kijk naar wat wél kan

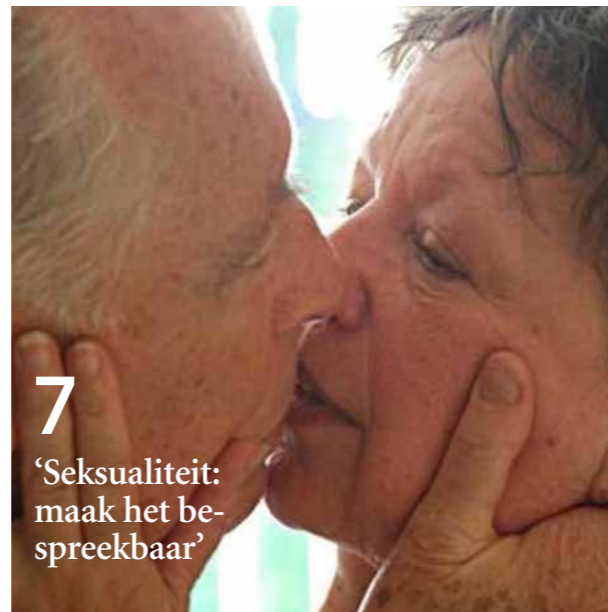
Bij dit congres werd niet alleen OVER mensen met dementie gesproken, er is ook MET hen gepraat. Leen Sneeuw en Joop Papare hebben beiden Alzheimer, maar dat weerhoudt ze er niet van het podium op te stappen en voor ruim achthonderd mensen hun verhaal te doen. Als aan Joop gevraagd wordt waarom hij meedoet met DemenTalent en bij dit

congres aanwezig is, antwoordt hij: "Omdat hier naar mijn talent gekeken wordt en niet naar mijn ziekte." Daphne Mensink van DemenTalent verwoordt het ook mooi: "Door dementie verlies je van alles, maar niet je talent. Kijk dus vooral naar wat mensen met dementie nog wel kunnen en boor die talenten aan."

INHOUD

4 'Samen maken we een gevarieerd programma'

7 'Seksualiteit: maak het bespreekbaar'

9 Sessies in woord en beeld

11 Deelnemers aan het woord

COLOFON

Arena Magazine is een uitgave van StudieArena. Gegevens uit deze uitgave mogen uitsluitend met toestemming van StudieArena worden overgenomen.

www.studiearena.nl • 035 539 4005 • info@studiearena.nl

Eindredactie

Eric Went en Jeroen Meeder

Redactie

Saskia Ridder

Vormgeving

Nanda Alderliefste

Fotografie

Mark Janssen, NISB/Colijn van

Noort, NISB/Willem Mess en

Edwin Weers

Film

Jan Stap

VOORWOORD

Waardevol en betrokken

De zesde editie van het Landelijk Congres Moderne Dementiezorg was weer een inspirerend evenement. Zowel vernieuwende ontwikkelingen uit de dagelijkse dementiepraktijk als de laatste inzichten uit wetenschappelijk onderzoek werden gedeeld. En met dit magazine delen wij graag een paar hoogtepunten met u. Tijdens het plenaire programma kregen mensen met dementie en mantelzorgers een actieve rol. Professor Anne-Mei The en mantelzorger Liz Cramer kregen de zaal stil met hun imponerende bijdrage over leren leven met dementie. Het persoonlijke verhaal van Liz, waarin zij vertelde over haar partner Gerard en zijn omgang met de ziekte Alzheimer, maakte duidelijk dat leven met dementie in veel opzichten een zoektocht is. Geen gemakkelijke zoektocht, maar wel een heel waardevolle. Voor ons was het heel fijn om te zien hoe betrokken alle deelnemers zijn bij de dementiezorg. We merkten dit op de dag zelf, maar ook via de vele positieve reacties die we kregen, onder andere via [Twitter](#) en [Facebook](#). Blijft u vooral in gesprek met elkaar over dit onderwerp, bijvoorbeeld via de [LinkedIn groep Moderne Dementiezorg](#). En wilt u op de hoogte blijven van innovaties in de dementiezorg? Reserveer dan alvast 15 juni 2015 in uw agenda! Dan organiseren wij een nieuw congres met als thema Moderne Dementiezorg Thuis. Langs deze weg willen wij alle gastsprekers, debatleiders, standhouders en deelnemers bedanken voor hun inzet. Ik doe dit namens onze partner zorginnovatiebureau DAZ en de mede-organisatoren Alzheimercentrum van het VU medisch centrum, Alzheimer Nederland, het Trimbos-instituut en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen.

JEROEN MEEDER
DIRECTEUR STUDIEARENA

KLIK HIER om op de hoogte gehouden te worden over het congres **Moderne Dementiezorg Thuis**

800 deelnemers

120 gastsprekers

74 verschillende sessies

30 informatiestands

'Kijken naar wat wel kan'

Het plenaire gedeelte van het congres werd gewaardeerd. 'Betrokken', 'oprecht' en 'inspirerend' waren enkele reacties. Daarom de mooiste quotes van de sprekers op een rij.

JEROEN MEEDER, directeur StudieArena
"De betrokkenheid is groot. Als we verzoeken om inspirerende voorbeelden worden we iedere keer overspoeld met mooie projecten en acties. Dat maakt dat we zo'n gevarieerd programma kunnen aanbieden."

ANNE-MEI THE, Bijzonder Hoogleraar Langdurige Zorg en Dementie
"Kenniss over de beleving van dementie is broodnodig, alleen dan kunnen we kwalitatief betere zorg leveren en vooral ook menselijker zorg."

LIZ CRAMER, veranderdeskundige en partner van Gerard
"Alzheimer is geen vriend, maar het heeft ook een zachte kant. Ik kan nog intens rouwen om gebeurtenissen, Gerard is het dan al lang weer vergeten."

DE FILM DIE LIZ CRAMER MAAKTE MET HAAR MAN GERARD SMIT, ZIE JE HIER

BEKIJK FILMPJE MET LEEN SNEEUW

DAPHNE MENSINK, initiator DemenTalent
"Mensen raken door dementie van alles kwijt, maar niet hun talenten."

LEEN SNEEUW, deelnemer DemenTalent
"Het buiten werken geeft een gevoel van tevredenheid over jezelf, en rust in je kop. Ik heb het gevoel dat ik weer dingen kan."

JOOP PARARE, deelnemer DemenTalent
"Waarom sta ik hier op het podium om te vertellen over DemenTalent? Eerst voelde ik mij lamgeslagen, er kwam niks meer uit mijn handen. Nu ben ik veel actiever. Ik heb weer zin om verder te leven."

GEA BROEKEMA, directeur Alzheimer Nederland
"Alzheimer is het begin van een nieuwe fase in het leven. DemenTalent laat zien dat je een actieve rol kan blijven spelen. Wat kunnen wij doen om daaraan bij te dragen."

ERIK SCHERDER, neuropsycholoog
"Een project als DemenTalent is een goed voorbeeld van een verrijkte omgeving. Meerdere hersencircuits worden aangesproken door het moeten participeren, plannen, overleggen en samenwerken. Dat je weer meedoet is ontzettend belangrijk."

AN ALZHEIMER'S SONG, VAN JERRY LANSDOWNE: I'M NOT ME ANYMORE.

HET NUMMER 'LATER' VAN 'DE MINISTERS'

BEKIJK EEN IMPRESSIE VAN DE CONGRES DAG

7 SESSIES UITGELICHT

Tijdens het congres Moderne Dementiezorg konden de ruim achthonderd deelnemers in vier sessierondes kiezen uit 74 sessies. Zeven sessies uitgelicht in woord en beeld.

1 Specialist in eerste lijn maakt het verschil

Veel oudere mensen willen graag thuis blijven wonen en de regering ziet dit ook graag, maar soms stapelen de problemen zich op en wordt de zorg te complex. Een eerstelijns specialist ouderengeneeskunde kan dan een bijzondere rol vervullen. **Esther Bertholet** begeleidt in deze functie zo'n negentig patiënten per jaar in haar praktijk in Velp.

Volgens Esther kom je als specialist heel intensief in contact met patiënten en kun je echt het verschil maken. Een heel belangrijk onderdeel van haar werkwijze is de diagnose. "Ik zie te vaak dat er alleen een lijstje vragen wordt gesteld. 'Kookt u nog zelf?', wordt dan gevraagd. Terwijl we weten dat slecht ziekte-inzicht een van de kenmerken van dementie is! 'Ja hoor, iedere dag', antwoordt iemand dan, terwijl de ondervraagde bij wijze van spreken op biscuitjes leeft. Ik ga dan ook het liefst op huisbezoek. Als mensen mij geen koffie of thee uit zichzelf aanbieden, vraag ik erom. Kan iemand dat nog zelf maken? Natuurlijk doe je ook uitgebreid onderzoek, we vragen ook MRI's of een echo aan als dat nodig is. Daarnaast moet je ook wat om iemand heen 'drentelen', de juiste vragen stellen en goed kijken hoe iemand leeft. Hiervoor hebben we een uitgebreide observatielijst opgesteld. Check ook goed of het medicijngebruik nog up-to-date is. Soms werken medicijnen elkaar tegen, of is de dosering veel te hoog omdat iemand vijftien kilo is afgevallen. En bouw een dossier op, hiermee kun je in overleg met andere specialisten, familie of instellingen als woningcorporaties."

Esther maakt nog wel een kanttekening. "Het feit dat jij de problemen signaleert, betekent nog niet dat jij het probleem moet oplossen. Investeer wel in een netwerk." Ten slotte zegt Esther over haar werk: "Geld is niet mijn drijfveer, maar we sparen als praktijk tonnen euro's uit omdat de gang naar tweedelijnszorg, zoals een geriater, psychiater of neuroloog, minder vaak nodig is. Bovendien kunnen we met gerichte zorg opname in het verpleeghuis gemiddeld met een half jaar uitstellen. De zorgverzekeraars zijn dan ook erg blij met onze werkwijze."

BLOG.PRAKTIJKOUDERENGENEESKUNDE.NL

2 SEKSUALITEIT: maak het bespreekbaar

De belangrijkste boodschap in de sessie 'Let's talk about sex' is dat door dementie de behoefte aan seksualiteit en intimiteit niet verdwijnt. En dat je dit onderwerp als professional bespreekbaar moet maken. Dat dit niet altijd makkelijk is, erkennen sessieleiders **Riët Daniël**, GZ-psycholoog en lector psychogeriatricie **Frans Hoogveen**. Samen met de deelnemers verkennen zij de mogelijkheden.

Uit onderzoek blijkt dat cliënten en hun partners verwachten dat de professional het initiatief neemt om seksualiteit ter sprake te brengen. Een enkele deelnemer geeft aan dat bij haar werkgever seksualiteit standaard met cliënten besproken wordt. "De wensen zijn divers en we doen ons best om deze in te willigen. Af en toe schakel ik iemand in die seksuele diensten verleent, ook regel ik soms een vibrator of een Playboy". Iemand anders is verrast dat cliënten wachten op het initiatief van de professional. "Het feit dat ik dit nu weet, helpt mij zeker om voortaan de eerste stap te nemen."

WOORDKEUZE BELANGRIJK

Het bespreken van seksualiteit staat echter niet bij alle instellingen op de agenda. Een van de deelnemers voelt zich dan ook echt wakker geschud door de sessie. "Het is toch bizar, we vragen de meest intieme dingen aan onze cliënten. Heeft u gepoept, zijn er schulden? Maar over seks hebben we het nooit." Haar buurvrouw vult aan. "Het staat bij ons ook niet eens op ons lijstje met gesprekspunten. Ik ga dat echt aan de orde stellen." Op de vraag hoe je dit gevoelige onderwerp bespreekbaar kan maken, oppert iemand om de term 'intimiteit' te gebruiken in plaats van 'seksualiteit'. "Het komt iets minder bedreigend over en ik voel me er zelf ook prettiger bij."

EEN PAAR TIPS OM SEKSUALITEIT BESPREEKBAAR TE MAKEN

1. Neem zelf het initiatief; cliënten verwachten dit.
2. Zorg voor een veilige en rustige omgeving.
3. Vraag altijd toestemming om het te bespreken. Hiermee geef je iemand ook de kans om 'nee' te zeggen.
4. Geef aan dat het misschien ongemakkelijk is, maar dat jij ervoor open staat om er over te praten. Nu of op een later moment.
5. Gebruik eventueel een openingszin als 'bij ons gaan we met alle bewoners dit gesprek aan' of 'uit onderzoek blijkt dat intimiteit een belangrijke behoefte is bij veel ouderen'.
6. Gebruik woorden waar jullie je allebei bij op je gemak voelen.

'Bizar: we vragen de meest intieme dingen, maar over seks hebben we het nooit'

3 TIP UIT NOORWEGEN: creëer draagvlak

Noorwegen kwam in 2007 als eerste land met een nationaal dementieplan. Speerpunten daarin zijn de ontwikkeling van dagprogramma's, het aanpassen van woonfaciliteiten en het verbeteren van kennis en vaardigheden van zowel professionals als familieleden. **Kari Midtbø Kristiansen** is nauw betrokken bij de totstandkoming van dit plan en deelt graag haar kennis.

Kari Midtbø Kristiansen, Onderzoeker Ouderenzorg en dementie, Norwegian Centre for Research, Education and Service Development.

Een belangrijk onderdeel van het Noorse dementieplan is dat gemeenten een dementieteam moeten hebben. Kari: "Professionals uit dat team assisteren huisartsen bij de diagnose en ze houden contact met patiënten en hun familie. Ze geven informatie, motiveren patiënten en helpen hen met praktische problemen. We zijn nu zeven jaar bezig met deze werkwijze en ik zie dat vooral de assistentie bij de diagnose goed werkt. Dit is heel belangrijk omdat de kans op problemen toeneemt als dementie niet wordt herkend. De teams hebben veel kennis, onder andere door een uitgebreid educatief programma. Op

'Dementie moet op de politieke agenda'

dit moment doen 19.000 professionals uit 392 (van de 428) Noorse gemeenten mee aan dit programma. Er wordt ook met een uniform model gewerkt, het ABC-model. Dit model helpt professionals om duidelijk de Acties, de Bewegers en de Consequenties te omschrijven. Dit bevordert een goede analyse en het

helpt bij het bepalen van de gewenste interventie." Volgens Kari verdient in Noorwegen de follow-up na de diagnose nog meer aandacht. "Begeleiding is heel belangrijk. Mensen zijn onzeker en hebben terecht veel vragen." Op de vraag wat Nederlandse instellingen kunnen leren van het Noorse model, wijst ze op het belang van een nationaal plan. "Ik heb te weinig kennis van de Nederlandse situatie, maar met zo'n plan creëer je in ieder geval draagvlak en maak je samen een vuist. Dementie moet op de agenda zodat politici ook in actie komen. Met het Deltaplan Dementie is hier een goede start mee gemaakt. Dit landelijke congres is ook belangrijk omdat hier veel kennis wordt gedeeld en omdat het de gelegenheid biedt om slimme samenwerkingsverbanden te sluiten."

[BEKIJK HIER HET ENGELSTALIGE NOORSE DEMENTIEPLAN 2015](#)

CONGRES IN BEELD

4 Sessie **De stem van ons geheugen** - Hoe maak je contact via de zintuigen als de betekenis van woorden niet meer goed overkomt?

5 Sessie **Veder methode** - Hoe gebruik je timing, intonatie en acte de presence om beter in contact te komen met de client?

6 Sessie **Inspelen op fantasie** - Hoe gebruik je fantasie en creativiteit om iemand z'n verhaal te laten vertellen?

7 Sessie **Stemmingsmanagement** - Wat kun je doen om de stemming van mensen met dementie goed te houden?

[BEKIJK EEN IMPRESSIE VAN DE CONGRES DAG](#)

2bike4alzheimer fietst 24 uur voor onderzoek 'Zorg gaat ook 't klokje rond'

Onderzoekers van het Alzheimer Centrum Limburg en het Radboud Alzheimer Centrum kregen op het landelijk congres Moderne Dementiezorg ruim € 89.000 uitgereikt. De deelnemers van 2bike4alzheimer hebben dit bedrag bij elkaar gefietst in de derde editie van deze 24 uur durende tandemstafette van 400 kilometer.

Gerda van Ginneken, oprichter van de stichting, is trots. "Dit jaar deden maar liefst 230 deelnemers in 34 teams mee aan de estafettetocht van één dag. Meestal zijn dit familieleden van mensen met dementie of medewerkers van zorginstellingen. Zij weten als geen ander wat de impact is van dementie en willen zich inzetten om meer onderzoek mogelijk te maken en aandacht te vragen voor deze ziekte." De 24-uur durende tocht op de tandem is een treffende metafoor voor de ziekte, volgens Gerda. "Dementie kun je niet alleen aan, je moet het samen doen: je fietst samen op als het ware. De 24 uur staan symbool voor het feit dat de zorg voor iemand met dementie klokje rond doorgaat." Gerda kan alleen maar hopen dat de

volgende editie nog meer geld opbrengt. "Want onderzoek is hard nodig, net als meer openheid, aandacht en begrip voor mensen met deze ziekte. Dus wie ook zo'n energerende fietstocht wil ervaren, of een bijdrage wil leveren via sponsoring voor onderzoek, is van harte welkom."

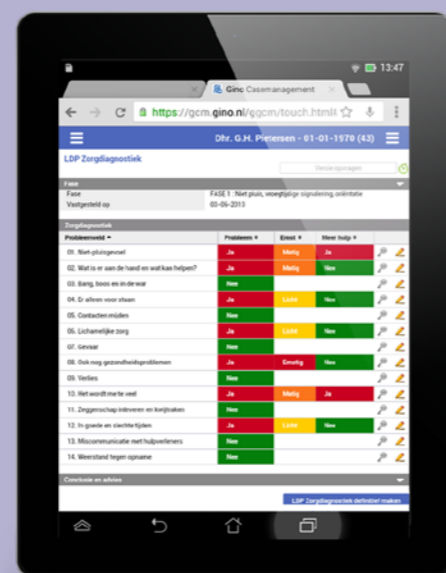
WWW.2BIKE4ALZHEIMER.NL

Volledige en betrouwbare communicatie; een hele zorg minder

De cliënt centraal

Mensen met dementie blijven steeds langer thuis wonen en dat maakt de afstemming in de zorg niet altijd eenvoudig. Door de verandering van de AWBZ naar de Wmo moeten nu ook nieuwe samenwerkingsverbanden opgezet worden. Het feit dat al die partners vaak met eigen systemen werken, kan de onderlinge communicatie compliceren. Hoe coördineer je dat als casemanager? Met de applicatie Gino Casemanagement Dementie van GINO wordt de cliënt centraal gezet.

Wopkje de Jong van Gino legt uit: "Voor de kwaliteit van de zorg zijn de handen aan het bed natuurlijk het belangrijkste. Maar ICT-ondersteuning is in zo'n complexe situatie een onmisbare schakel om die zorg goed te coördineren. Wij hebben een gebruikersvriendelijke applicatie ontwikkeld die helpt bij het helder en gestructureerd vastleggen van zorggegevens. Het ondersteunt de multidisciplinaire samenwerking en het draagt dus bij aan de kwaliteit en de efficiency van het werk van casemanagers en zorgverleners. De applicatie kan op maat ingericht worden. Welke informatie moet ingevoerd worden in het gedeelde dossier? Welke rollen en rechten hebben de verschillende partners? Gino zorgt voor volledige en betrouwbare communicatie. Dat is een hele zorg minder."

GINO
zorg in eigen hand

WWW.GINO.NL

Kennismaken = kennis delen

We vroegen enkele bezoekers naar hun reactie op het congres. Hoe hebben ze het ervaren?

Idelet van Dijken en Inge Plessius, casemanagers bij TSN Thuiszorg

RUIMTE VOOR DISCUSSIE

Idelet (links): "Het feit dat je met vier sessies je programma op maat kunt samenstellen, maakt dat je enorm veel leert op zo'n dag. En ik vond het interessant om te horen hoe andere casemanagers werken, want er werd genoeg ruimte voor discussie geboden. Inge: "Mij sprak vooral aan dat mensen met dementie nog zo veel kunnen leren. Ik heb een aantal nuttige handvatten gekregen voor de begeleiding van mijn cliënten."

Petra Vane, casemanager bij Tandem

BLIJ MET SESSIE

"Ik merk dat we steeds vaker vragen krijgen over euthanasie, dus ik wilde daar graag wat meer over weten. Ik ben heel blij met de sessie waar ik geweest

ben. Ik had het idee dat iemand met dementie al snel als wilsonbekwaam wordt gezien en dus vaak te laat is met een euthanasieverklaring. Ik heb geleerd dat de wet meer ruimte biedt. Het kan niet per definitie niet, en dit is zeker goed om mee te nemen wanneer het ter sprake komt."

Alfred Helminck, fysiotherapeut bij Fysio Heibloem

GESTEUND IN MIJN VISIE

"Ik werkte lang als manager, maar ik ben nu weer veel gelukkiger in de eerstelijns zorg; dicht bij de mensen. Als het nodig is, werk ik extra lang met een cliënt of kies ik voor een andere behandeling. Door het verhaal van Anne-Mei The voel ik me gesteund in de visie dat je de persoon centraal moet zetten en niet jouw werkwijze of de organisatie. Haar boeken staan bovenaan mijn verlanglijstje."

NIEUW!

15 juni 2015

Congres Moderne Dementiezorg Thuis

Klik hier om op de hoogte gehouden te worden over het congres

Marieke Soontiëns, psycholoog bij Vivent

CONGRES ALS AANJAGER

"We zijn met een paar collega's gekomen omdat we de opgedane kennis ook na deze dag met elkaar willen delen. Ik ervaar dit congres als een aanjager. We zijn op de goede weg met onze focus op belevingsgerichte zorg en individueel afgestemde behandeling, maar we kunnen altijd extra input en ondersteuning gebruiken. Dat krijgen we hier volop."

Marielle Wetzels en Anja Dirks, Interior en Dementie

VOOR HEN DOE JE HET

"We werken nu veel bij instellingen waar we het interieur zo ontwerpen dat cliënten zich prettig voelen. Daarnaast onderzoeken we hoe we mensen in de thuissituatie ook zo goed mogelijk kunnen helpen. Vandaag hebben we hier veel inspiratie voor opgedaan. Het meest indrukwekkend was wel dat mensen met dementie in de personen van Joop en Leen ook een stem kregen. Dat houdt je bij de les: voor hen doe je het tenslotte."

Het congres Moderne Dementiezorg is georganiseerd door:

Studie*Arena

In samenwerking met:

Op de informatiemarkt presenteerden ook deze organisaties hun innovaties:

MEER INFORMATIE OVER DEZE ORGANISATIES VINDT U OP WWW.STUDIEARENA.NL

Ook interessant voor u?

Bewegen in de ouderenzorg

* *Inspiratie voor bewegen en activeren in de dagelijkse zorg*

19 januari 2015 - Spant! in Bussum

Mensen afhankelijk van langdurende zorg bewegen veel te weinig. Daardoor worden zij minder zelfredzaam en verzwakt hun lichamelijke en geestelijke conditie en worden zij sneller afhankelijk van intensieve hulp. Aandacht is nodig op alle beweegterreinen en door alle beroepsgroepen.

Alle beweegvormen komen tijdens het congres aan bod: preventief, recreatief, functioneel en therapeutisch bewegen. Speciale aandacht gaat uit naar de vraag hoe bewegen in de ouderenzorg kan worden gestimuleerd.

Stel uw eigen programma samen uit 24 verschillende sessies

www.studiearena.nl

Meer informatie? Kijk op www.studiearena.nl

Ook interessant voor u?

Vrijheidsbeperkende maatregelen en onvrijwillige zorg

2 februari 2015 - De Werelt in Lunteren

- Inspelen op wetsvoorstel Zorg en Dwang
- Vrijheidsbeperking thuis, verpleeghuis en ziekenhuis
- Signaleren en voorkomen van onvrijwillige zorg
- Terugdringen van psychofarmaca en gesloten afdelingen

Meer informatie? Kijk op www.studiearena.nl

Wilt u ook de volgende Arena ontvangen, met als thema **Bewegen in de ouderenzorg?**

Mail naar: info@studiearena.nl

Arena Magazine is een uitgave van **Studie*Arena**

www.studiearena.nl • tel. 035 539 4005

MEER INSPIRATIE?

 Like StudieArena op Facebook

 Volg StudieArena op Twitter

 Discussieer mee in groep Moderne Dementiezorg